

PROVIZORNÍ KAREL WEISSENSTEIN

Jako svůj první příspěvek do „Německé sezóny 2009 / 2010“ Divadla Komédie si režisér David Jařab vybral povídku Weissenstein od pražského německy píšícího spisovatele, básníka a esejisty Johannese Urzidila. Stejně jako v předchozích třech premiérách této sezóny se jedná o návrat do minulosti a její revizi.

Inscenace Goebbels / Baarová odkazovala na období, jež těsně předcházelo druhé světové válce. Společenským změnám v NDR na přelomu osmdesátých a devadesátých let minulého století se pak věnovaly inscenace Hosté a Hrdinové jako my. Dvacáté století neopouští ani inscenace Weissenstein, která odhaluje Prahu dvacátých let, v období mezi dvěma světovými válkami na místě, kde se vždy střetávaly česká a německá kultura.

Stejně jako Urzidilovi vrstevníci a přátelé (Franz Kafka, Max Brod či Franz Werfel), dokáže i on vyprávět s až neuvěřitelnou křehkostí a přesvědčivostí o ztracených existencích a beznadějných životech. Weissenstein je příběhem muže Karla Weissensteina, na kterého se usmálo neštěstí. Je to příběh muže s velkou hlavou, malým sebevědomím, velkým pocitem viny, malou schopností přijímat štěstí, velkou tendencí potkávat smůlu a malou vůlí k životu. Jeho život by mohl být nakonec docela hezký, kdyby nebyl jedním velkým provizoriem, nekončícím dokonce ani smrtí.

Poslední premiéra roku 2009 proběhne v Divadle Komédie 17. prosince 2009 od 19.30, první repríza, která je v tuto chvíli zároveň derniérou, pak v pondělí 21. prosince 2009.

V Praze dne 10. 12. 2009

Kontakt:

Lenka Studenková

mobil: 603 371067

e-mail: l.studenkova@prakomdiv.cz

www.prakomdiv.cz

DALŠÍ PRAMENY A INFORMACE K INSCENACI

Johannes Urzidil: WEISSENSTEIN

překlad: Božena Koseková
scéna, scénická úprava a režie: David Jařab
kostýmy: Kamila Polívková
hudba: Ivan Acher

obsazení:

Jiří Černý, Martin Finger, Stanislav Majer, Dana Poláková, Ivana Uhlířová

zpěv (živě): Lenka Dusilová

česká premiéra: 17. prosince 2009 v 19.30 v Divadle Komedie
první repríza / derniéra: 21. prosince 2009 v 19.30 v Divadle Komedie

JOHANNES URZIDIL

Pražský německy píšící spisovatel, básník a esejista se narodil v roce 1896 v rodině železničního úředníka. Vystudoval německé gymnázium a germanistiku, slavistiku a dějiny umění na pražské německé univerzitě. V době studií se seznámil s pražskými německými literáty kolem Pražského kruhu (Franzem Kafkou, Maxem Brodem, Franzem Werfelem, Egonem Erwinem Kischem aj.). Velmi blízko měl později rovněž k významným českým malířům – např. Václavu Špálovi, Vlastislavu Hoffmanovi, Rudolfu Kremlíčkovvi či Janu Zrzavému.

Jako redaktor pracoval pro řadu časopisů i deníků. Redigoval mj. brněnský expresionistický časopis Der Mensch, spolupracoval s redakcí Prager Tagblatt a předními expresionistickými časopisy v Rakousku a Německu. Od roku 1921 zastával až do nástupu nacismu místo tiskového rady německého velvyslanectví v Praze. Od roku 1925 byl členem českého PEN klubu a členem a Mistrem zednářské lóže Harmonie. Před nacismem unikl se svou židovskou ženou na poslední chvíli v roce 1939 přes Itálii a Velkou Británii, od roku 1941 žil natrvalo v USA. Zde pracoval nejprve jako knihvazač, posléze začal znovu psát a pracoval pro rakouskou redakci rozhlasové stanice Hlas Ameriky. Často podnikal autorská čtení a přednášky. Angažoval se také v českých spolcích v Americe. Na sklonku života stále častěji jezdil přednášet do Evropy, kde při jednom z autorských čtení v roce 1970 v Římě zemřel.

V průběhu druhé poloviny 20. století mu byla udělena řada literárních i jiných ocenění. V roce 1961 byl jmenován rakouským spolkovým prezidentem profesorem honoris causa, v roce 1964 mu byla udělena Velká rakouská státní cena za literaturu, v roce 1964 Literární cena města Kolína nad Rýnem a v roce 1966 Cena Andrease Gryphia.

OTÁZKY PRO DAVIDA JAŘABA

1) Johannes Urzidil není jméno, na které bychom si běžně vzpomněli, když se řekne Pražský kruh. Přesto mezi literáty, které tak označil Max Brod, patřil. Jak jsi přišel právě na tohoto autora?

Když se koncipovala tzv. druhá „národní sezóna“ (čili po sezóně české sezóna německá), cítil jsem potřebu vyjádřit nějakým způsobem souvztažnost německého a českého prostředí. Urzidila jsem znal už dlouho a měl jsem ho zastrčeného někde v hloubi mé osobní dramaturgie; jeho povídky, které vyšly u nás pod názvem Hry a slzy, na mě svého času velmi zapůsobily.

Urzidil je klasickým příkladem autora tvořícího v určitém prostředí, které dějiny zcela rozrušily a překopaly. Svět meziválečné Prahy se všemi národními a kulturními specifiky se následkem druhé světové války a posléze následkem komunistické diktatury zcela propadl do minulosti. Johannes Urzidil, přestože se cítil do posledních let svého života především obyvatelem Prahy, ztratil se svým iniciačním městem veškeré kontakty, ale zůstal tak vykořeněn a nezařazen. Žádná z následnických národních literatur o něj nejevila zájem: česká literatura ho nepřijala, protože nepsal česky, rakouská, protože nebyl dostatečně „velký“, aby ho adoptovala, a německá, protože s ní vlastně neměl v onom

„říšském“ slova smyslu nic společného. Urzidil se stal mužem na rozcestí. Přesto se nakonec v posledních letech řadí obvykle do literatury německé. Tím mi poskytl možnost včlenit jej do programu německé sezóny a narušit tak trochu její německost. Navíc jsem takto mohl opět pokračovat ve svém cyklu pragensí, který osobně považuji za velmi podstatný. Vznikla tak také možnost vystavět Urzidilovi v Praze na jevišti Divadla Komédie alespoň malý pomníček. Ale hlavně a především: povídka Karl Weissenstein z Urzidilova Pražského triptychu je neobyčejně křehká a působivá. Dlouho jsem nic takového nečetl. Chtěl jsem se o onu neobyčejnou emoci, která z ní sálá, podělit s ostatními.

2) Často se věnuješ i ve svých autorských hrách vyděděncům a existencím na okraji společnosti. Co tě na nich tak přitahuje?

Vždy mě přitahovala ona hrana melancholie a komičnosti. Příběh tohoto českoněmeckého „sloního muže“ jde v tomto směru ještě dále. Není vyděděncem osudu, jako osazenstvo Vodičkovy-Lazarské, není sociálním deprivantem, jako obyvatelé Žižkova, není ani ztracencem na dně vlastní existence, jako přízraky Karlova náměstí. Karl Weissenstein je už vyslán na cestu životem se závažím, které mu nedovoluje podívat se na svět zpřímá. Jeho ztracenost je dána objektivně, ale především absolutní vnitřní nedůvěrou v sebe sama. Karl Weissenstein přitahuje neštěstí a neštěstí vytváří. A nemůže se tohoto stigmatu zbavit. Jediná cesta existuje v jeho přijetí. Grotesknost a absolutní melancholie jeho soudu mi přišla (zase) neuvěřitelně přitažlivá. Asi jsem skutečně v tomto směru „zatížený“. Důvody jsou ale čistě emocionální. Není v tom žádný koncept. Asi se potřebuji ve svém sarkastickém pohledu na svět občas dojmout.

3) Jak se pracuje na přípravě inscenace s vědomím, že její první repríza může být zároveň derniérou? Jak to působí na herce? Nebere jim to chuť do práce?

Vůbec na tento fakt v souvislosti s připravovanou premiérou nemyslím. Říkám si, že by to byl přesně weissensteinovský osud. Jedna premiéra a jedna derniéra. Byla by to samozřejmě škoda: už jen vzhledem k vynaložené jedinečné energii herců, ale třeba také vzhledem k nové spolupráci s Lenkou Dusilovou.

Fotografie k inscenaci budou k dispozici na webu Divadla Komédie v rubrice „pro média“: <http://www.prakomdiv.cz/Media.aspx?kategorie=fotografie> od 18. prosince 2009.

mediálními partnery jsou: kulturní týdeník A2, Radio1, E15, divadlo.cz, KamvPraze, PragueOut.cz

činnost divadla podporuje hlavní město Praha, provozovatelem Divadla Komédie je Pražské komorní divadlo s.r.o